

1988/89
TU8

Trafikutskottets betänkande

1988/89:TU8

SMHI och SGI

Sammanfattning

I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag i budgetpropositionens bilaga 8 bl.a. till medelsanvisningar för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och statens geotekniska institut (SGI).

Ett yrkande i en c-motion om att regeringen snabbt bör pröva ett förslag av SMHI om en beredskapsorganisation på havsmiljöområdet avstyrks. C-, vpk- och mp-ledamöterna reserverar sig.

Vidare avstyrks ett yrkande i en mp-motion om en höjning av anslaget för SMHI:s investeringar i syfte att förbättra den hydrologiska beredskapen. Vpk- och mp-ledamöterna reserverar sig.

Propositionen

Regeringen föreslår i proposition 1988/89:100 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) under avsnitt J. Övriga ändamål (s. 184–193)

1. att riksdagen till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr. (punkt J1),
2. att riksdagen godkänner att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut får inrätta en resultatutjämningsfond i enlighet med vad föredragande departementschefen har förordat (punkt J1),
3. att riksdagen godkänner att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut får gå in som delägare i ett aktiebolag i enlighet med vad föredragande departementschefen har förordat (punkt J1),
4. att riksdagen till Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 108 655 000 kr. (punkt J2),
5. att riksdagen godkänner de riktlinjer som föredragande departementschefen har anfört i fråga om det fortsatta Eumetsatsarbetet (punkt J2),
6. att riksdagen godkänner de riktlinjer som föredragande departementschefen har anfört i fråga om väderrapporteringen i media (punkt J2),
7. att riksdagen till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 20 000 000 kr. (punkt J3),
8. att riksdagen till Statens geotekniska institut för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr. (punkt J4),

9. att riksdagen till Bidrag till statens geotekniska institut för budgetåret 1988/89: TU8 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 12 019 000 kr. (punkt J5).

Motionerna

I motion 1988/89:T235 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) yrkas

14. att riksdagen ökar anslaget J3 SMHI: Utrustning till 30 000 000 kr., vilket innebär en ökning med 10 000 000 kr.

I motion 1988/89:T244 av Anna Wohlin-Andersson och Roland Larsson (båda c) yrkas

2. att riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med ställningstagande till SMHI:s förslag om en beredskapsorganisation på havsmiljöområdet.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A465 (c).

Utskottet

1. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

SMHI är central förvaltningsmyndighet för meteorologiska, hydrologiska och oceanografiska frågor. SMHI skall särskilt bedriva uppdragsverksamhet samt tillämpad forskning och utveckling inom sitt område. Verksamheten finansieras dels med bidrag över statsbudgeten, dels med ersättning för uppdrag. Bidraget är avsett att täcka kostnaden för institutets myndighetsuppgifter. Uppdragsverksamheten, som skall ge full kostnadstäckning, redovisas över 1 000-kronorsanslaget J1 *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*. Kostnaden för myndighetsuppgifterna betalas från anslaget J2 *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*. Dessutom anvisas medel för investeringar över anslaget J3 *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning*.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för nästa budgetår anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

I propositionen föreslås också att SMHI får inrätta en *resultatutjämningsfond*. Föredragande departementschefen erinrar om att riksdagen (prop. 1980/81:149 s. 6, TU 27, rskr. 334) ställt sig bakom uttalanden i den propositionen om att de arbetsformer som gäller för affärsverken även bör gälla för SMHI i så stor utsträckning som möjligt. Ett sätt att öka institutets ekonomiska beslutsbefogenheter – framhåller departementschefen – är att i förening med ett väl avgränsat ekonomiskt ansvar ge det möjlighet att genom fondering balansera vinst/förlust i rörelsen. SMHI utvecklar fortlöpande sina produkter. Detta arbete är resurskrävande och kräver samtidigt en viss kontinuitet. Med en resultatutjämningsfond ges möjligheter att bedriva arbetet med att utveckla bättre produkter och produktionsmetoder även vid en eventuell tillfällig försvagning av SMHI:s resultat.

Utskottet tillstyrker detta förslag.

I propositionen föreslås vidare att riksdagen godkänner att SMHI får gå in som delägare i ett aktiebolag i enlighet med vad som förordas i propositionen. Departementschefen framhåller att det är av stor betydelse för den svenska vädertjänstens affärsinriktade del att kunna ta upp konkurrensen med utländska vädertjänster på lika villkor. Ett sätt att uppnå detta är att låta SMHI komplettera sin verksamhet genom att ingå som delägare i ett aktiebolag. Förutsättningar för ett delägarskap är att bolaget skall driva försäljning och distribution av meteorologisk information och meteorologiska tjänster till kunder i Västsverige samt annan därmed förenlig verksamhet. Samtliga kostnader och intäkter som hänför sig till SMHI:s engagemang i bolaget skall redovisas särskilt. Det är därvid angeläget med en klar avgränsning mellan SMHI och bolaget. Aktiekapitalet beräknas till en början till 700 000 kr. Finansieringen av SMHI:s del av aktiekapitalet bör ske genom att balanserade vinstmedel i SMHI:s rörelse tas i anspråk. Något tillskott från statsbudgeten behövs alltså inte.

Vad departementschefen sålunda anfört om *SMHI:s delägarskap i ett aktiebolag* har inte givit utskottet anledning till erinran, varför regeringens förslag härom tillstyrks.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag att riksdagen till *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för nästa budgetår anvisar ett reservationsanslag på 108 655 000 kr.

Av propositionen framgår att en del av detta reservationsanslag avser kostnader för Sveriges medverkan i den europeiska vädersatellitorganisationen Eumetsat. För att få en fullständig täckning av väderinformationsbehovet torde det – framhåller departementschefen – bli nödvändigt för de europeiska länderna att i framtiden utrusta egna geostationära och polära satelliter med meteorologiska instrument. För närvarande utnyttjas amerikanska polära satelliter. USA kommer emellertid i mitten av 1990-talet att gå över till endast en s.k. Polar Platform. Detta innebär att även de europeiska länderna måste skjuta upp en Polar Platform. Kostnaderna är ännu inte kända. Enligt SMHI:s beräkningar kan den årliga kostnaden för Eumetsatsarbetet för Sveriges del fr.o.m. budgetåret 1990/91 komma att uppgå till i medeltal mellan 11 och 23 milj.kr. per år, beroende på vilken fördelningsnyckel medlemsländerna kommer överens om. Medlemsländerna diskuterar för närvarande finansieringsfrågan. Det är därför inte möjligt att nu ta ställning till det framtida medelsbehovet.

Det är emellertid enligt departementschefen av största vikt att Sverige kan vara med och påverka hur ett framtida europeiskt satellitsystem skall vara utrustat och därmed kunna påverka kostnaderna för det. Den del av anslaget som avser Eumetsat bör därför inkludera ett pågående planeringsarbete som bl.a. avser ett polärt satellitsystem. Eftersom finansieringsfrågan för det framtida satellitsystemet inte lösts är departementschefen inte nu beredd att ta ställning till Sveriges engagemang i Eumetsat efter det att den nya generationen satelliter tagits i bruk. Han föreslår att bidraget till Eumetsat för budgetåret 1989/90 bör uppgå till 4,55 milj.kr.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen godkänner de sålunda angivna riktlinjerna för *det fortsatta Eumetsatsamarbetet*.

I propositionen berörs också *väderrapporteringen i media*. SMHI:s anslagsfinansierade väderinformation delges via riksradios program 1. Härutöver produceras väderinformationsutbudet inom ramen för SMHI:s uppdragsverksamhet. Sådan information lämnas t.ex. via TV, lokalradio och riksradios program 3. Ett förslag till överenskommelse med Sveriges radio AB och sjöfartsverket som institutet har kommit fram till innebär att SMHI inom ramen för oförändrade resurser har lyckats klara en höjd ambitionsnivå när det gäller utbudet av väderprognoser i radion. Departementschefen noterar det positiva i detta och framhåller att det är en samhällelig skyldighet att ge bra väderprognoser. Han anser det vidare självklart att SMHI och Sveriges radio själva får komma överens om i vilken kanal den skattefinansierade väderrapporteringen skall ske.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen godkänner de sålunda angivna riktlinjerna för väderrapporteringen i media.

I motion T244 (c) framhålls att SMHI i en skrivelse till regeringen föreslagit *upprättandet av en beredskapsorganisation på havsmiljöområdet* med institutet som huvudansvarigt samt med uppgift bl.a. att göra prognoser och utfärda varningar för akuta miljökatastrofer i havet. Förra vårens algblooming visade enligt motionärerna brister i samordningen mellan myndigheter såsom SMHI, naturvårdsverket, fiskeristyrelsen, länsstyrelser och forskningsinstitutioner. Motionärerna finner SMHI:s förslag intressant och vill att regeringen snabbt skall se över detta och eventuellt återkomma med ett anslagsäskande för att möjliggöra verksamheten.

SMHI:s skrivelse till regeringen kommenteras i propositionen. SMHI har i denna föreslagit att 97 milj. kr. anvisas under en tioårsperiod bl.a. för en ökad satsning på miljöeffektforskning. Departementschefen erinrar om propositionen 1987/88:85 om miljöpolitiken inför 1990-talet, i vilken bl.a. föreslogs förstärkta resurser för att genomföra naturvårdsverkets program för övervakning av miljö kvalitet. Dessa resurser kan – framhålls det – komma även SMHI till del genom särskilda uppdrag från naturvårdsverket. Vidare erinras om att regeringen i proposition 1988/89:10 om särskilda åtgärder mot algblooming och säldöd föreslog att 30 milj.kr. skulle anvisas till bl.a. forskning och övervakning. Departementschefen säger sig förutsätta att naturvårdsverket och SMHI samarbetar i dessa frågor.

Utskottet konstaterar för sin del att riksdagen har bifallit ifrågavarande förslag i de båda propositionerna (JoU 1987/88:23, rskr. 373, resp. JoU 1988/89:10, rskr. 58) och delar departementschefens uppfattning att de av riksdagen beslutade åtgärderna utgör en god grund för SMHI:s arbete på miljöeffektonrådet. I likhet med departementschefen förutsätter vidare utskottet att SMHI av berörda intressenter får uppdrag inom de områden där institutet har särskild kompetens. Mot bakgrund av det anförda är utskottet – liksom departementschefen – inte berett att förorda att ytterligare medel anvisas för ifrågavarande verksamhet. Någon sådan riksdagens åtgärd som begärs i motion T244 (c) finner utskottet därför ej motiverad och avstyrker yrkandet härom.

I fråga om medel för SMHI:s investeringar föreslår regeringen att riksdagen till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Utrustning* för nästa

budgetår anvisar ett reservationsanslag på 20 milj.kr.

I motion T235 (mp) yrkas att riksdagen beslutar öka anslaget för SMHI:s investeringar med 10 milj.kr. till 30 milj.kr. Motionärerna framhåller att SMHI står för en viktig del av de mätningar och undersökningar som måste göras för att få relevant kunskap om miljöförändringar. Motionärerna betonar vidare att SMHI i sin anslagsframställning framhållit att beredskapen för översvämningar behöver förbättras och säger sig dela institutets uppfattning.

Av propositionen framgår att SMHI i sin anslagsframställning framhåller att vissa vattenregleringsföretag har börjat bygga upp s.k. älvcentraler för att öka beredskapen bl.a. vid översvämningar. För att tillgodose dessa företags beställningar av mätdata m.m. från SMHI säger sig institutet inom sin uppdragsverksamhet behöva investera i bl.a. datorutrustning. Departementschefen framhåller att av de föreslagna investeringsmedlen 7,6 milj.kr. avser det s.k. Metcomsystemet samt att han prioriterat SMHI:s önskemål att byta ut sin telefonväxel. För att underlätta för SMHI att åta sig uppdrag som kräver investering i ny utrustning har medel beräknats även för sådana investeringar. Räntor och avskrivningar för dessa investeringar skall på sedvanligt sätt belasta uppdragen.

Enligt utskottets mening är den föreslagna *medelsanvisningen för SMHI:s investeringar* väl avvägd. Av vad departementschefen anfört framgår att utrymme finns för sådana investeringar som motionärerna synes åsyfta. Det torde dock ankomma på SMHI att självt prioritera de investeringar som uppdragsverksamheten bedöms påkalla. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motion T235 (mp) synes sålunda inte böra komma ifråga, varför yrkandet härom avstyrks. Den av regeringen föreslagna medelsanvisningen tillstyrks.

2. Statens geotekniska institut (SGI)

SGI är central förvaltningsmyndighet för geotekniska frågor. Verksamheten finansieras dels med bidrag direkt över statsbudgeten, dels med ersättning för uppdrag. Bidraget är avsett att täcka kostnaden för institutets myndighetsuppgifter. Uppdragsverksamheten, som skall ge full kostnadstäckning, redovisas över 1 000-kronorsanslaget J4 *Statens geotekniska institut*. Kostnaden för myndighetsuppgifterna betalas från anslaget J5 *Bidrag till statens geotekniska institut*.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen till *Statens geotekniska institut* för nästa budgetår anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag att riksdagen till *Bidrag till statens geotekniska institut* för nästa budgetår anvisar ett reservationsanslag på 12 019 000 kr.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisning för SMHI:s uppdragsfinansierade verksamhet*

att riksdagen till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr,

2. beträffande *resultatutjämningsfond*

att riksdagen godkänner att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut får inrätta en resultatutjämningsfond i enlighet med vad som förordas i propositionen,

3. beträffande *SMHI:s delägarskap i ett aktiebolag*

att riksdagen godkänner att Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut får gå in som delägare i ett aktiebolag i enlighet med vad som förordas i propositionen,

4. beträffande *medelsanvisning för SMHI:s myndighetsuppgifter*

att riksdagen till *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 108 655 000 kr.,

5. beträffande *det fortsatta Eumetsatsarbetet*

att riksdagen godkänner de riktlinjer härom som anförts i propositionen,

6. beträffande *väderrapporteringen i media*

att riksdagen godkänner de riktlinjer härom som anförts i propositionen,

7. beträffande *upprättande av en beredskapsorganisation på havsmiljöområdet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:T244 yrkande 2,

8. beträffande *medelsanvisning för SMHI:s investeringar*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1988/89:T235 yrkande 14 till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: *Utrustning* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 20 000 000 kr.,

9. beträffande *medelsanvisning för SGI:s uppdragsfinansierade verksamhet*

att riksdagen till Statens geotekniska institut för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

10. beträffande *medelsanvisning för SGI:s myndighetsuppgifter*

att riksdagen till *Bidrag till statens geotekniska institut* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 12 019 000 kr.

Stockholm den 21 februari 1989

På trafikutskottets vägnar

Birger Rosqvist

Närvarande: Birger Rosqvist (s), Rolf Clarkson (m), Ove Karlsson (s), Olle Östrand (s), Kenth Skårvik (fp), Anna Wohlin-Andersson (c), Sven-Gösta Signell (s), Margit Sandéhn (s), Rune Johansson (s), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp), Elving Andersson (c), Viola Claesson (vpk), Roy Ottosson (mp), Jarl Lander (s), Yngve Wernersson (s) och Tom Heyman (m).

1988/89: TU8

Reservationer

1. Upprättande av en beredskapsorganisation på havsmiljöområdet (mom. 7)

Anna Wohlin-Andersson (c), Elving Andersson (c), Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "SMHI:s skrivelse" och slutar med "yrkandet härom" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att samordningen av resurserna på havsmiljöområdet behöver förbättras. SMHI:s förslag om att institutet får huvudansvaret för en beredskapsorganisation av det slag som anges i motionen är därför även enligt utskottets mening väl värt en allsidig prövning. En sådan bör därför nu snabbt komma till stånd genom regeringens försorg. Regeringen bör därefter för riksdagen redovisa resultatet av sina överväganden. Om dessa ger vid handen att förslaget bör genomföras bör regeringen också förelägga riksdagen förslag till medelsanvisning.

Med det anförda tillstyrker utskottet motionsyrkandet.

Vad utskottet nu anført bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *upprättande av en beredskapsorganisation på havsmiljöområdet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:T244 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet härom anført,

2. Medelsanvisning för SMHI:s investeringar (mom. 8)

Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Av propositionen" och slutar med "medelsanvisningen tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motionen står SMHI för en viktig del av de mätningar som måste göras för att få relevant kunskap om miljöförändringar. Det gäller bl.a. mätningar av vattenföringar som bildar underlag till kunskapen om hur vattenföroreningar sprids till havet. Utskottet delar SMHI:s och motionärernas uppfattning att beredskapen för översvämningar behöver förbättras. Utskottet tillstyrker därför motionsyrkandet och förutsätter att anslagsökningen i sin helhet kommer den del av SMHI:s verksamhet till godo som avser myndighetsuppgifterna på ifrågavarande område.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

1988/89:TU8

8. beträffande *medelsanvisning till SMHI:s investeringar*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till
motion 1988/89:T235 yrkande 14 till *Sveriges meteorologiska och
hydrologiska institut: Utrustning* för budgetåret 1989/90 anvisar ett
reservationsanslag på 30 000 000 kr.,